

Vergaderjaar 1986–1987

19 099

Verruiming van de mogelijkheid van behandeling van burgerlijke zaken door enkelvoudige kamers

Nr. 8

EINDVERSLAG

Vastgesteld 21 januari 1987

Na kennis te hebben genomen van de memorie van antwoord bleek er in de vaste commissie voor Justitie¹ nog behoefte te bestaan aan het naar voren brengen van aanvullende vragen en opmerkingen.

Algemeen

De leden van de C.D.A.-fractie spraken hun waardering uit over de antwoorden van de minister. Zij stemden met de minister in waar deze aangeeft dat de beslissing of een zaak geschikt is voor behandeling door de enkelvoudige dan wel de meervoudige kamer aan het vrije oordeel van de rechter wordt overgelaten en dat de beslissing niet vatbaar is voor een afzonderlijke hogere voorziening. Wel vonden deze leden het gewenst dat in hoger beroep met name in die gevallen waarvoor het wetsvoorstel de mogelijkheid opent tot hoger beroep voor een enkelvoudige kamer, de zaken uit de familierechtelijke sector dus, aan een verzoek van (één der) procespartijen in eerste aanleg tot behandeling voor een meervoudige kamer waarop afwijzend is beslist, aandacht moet worden kunnen besteed en consequenties moeten kunnen worden verbonden. Daarom zou het naar het oordeel van deze leden nodig zijn dat kan worden vastgesteld dat een dergelijk verzoek is gedaan en dat de rechter in eerste aanleg summier motiveert waarom hij op dat verzoek niet is ingegaan. Na het eindvonnis c.q. de eindbeschikking kan de appelrechter vervolgens dit verzoek en de gemotiveerde afwijzing meenemen in zijn afweging of een (familierechtelijke) zaak geschikt is voor enkelvoudige afdoening. Aldus zou volgens deze leden aan de partij-invloed recht worden gedaan, zonder de werklust van het rechterlijk apparaat te verzwaren en zonderodeloze verlenging van procedures.

De leden van de C.D.A.-fractie bleven vasthouden aan de eerder gemaakte opmerkingen over het opnemen in de wet van een verwijzingscriterium voor die zaken waarvan de minister uitspreekt dat verwijzing in die gevallen in de rede ligt. Zeker nu dit criterium op een eenvoudige, algemene wijze valt aan te geven. Namelijk verwijzing in die gevallen waarin geen hoger beroep openstaat. Deze verduidelijking voorkomt verwarring en bevordert de rechtszekerheid. Het dwingt de rechter te expliciete afweging of ook in dit geval waarin slechts één feitelijke

¹ Samenstelling:

Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), Kosto (PvdA), voorzitter, Roethof (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), De Kwaadste-niet (CDA), Stemerink (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Dales (PvdA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA).

Plv. leden: Van den Bergh (PvdA), Ter Veld (PvdA), Jabaaij (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Lankhorst (PPR), Koetje (CDA), Van Traa (PvdA), Borgman (CDA), Hermans (VVD), De Hoop Scheffer (CDA), Van den Berg (SGP), Vreugdenhil (CDA), Alders (PvdA), De Grave (VVD), Te Veldhuis (VVD), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Van Es (PSP), Eisma (D66), Groenman (D66), Vermeend (PvdA), Doelman-Pel (CDA), Van Muiden (CDA), Leerling (RPF).

instantie oordeelt over de zaak, behandeling door de enkelvoudige kamer op zijn plaats is. De leden van de C.D.A.-fractie waren blij met de toezegging van de minister dat de vrijheid van de rechtbanken en hoven om van de geboden mogelijkheden al dan niet gebruik te maken niet langs financiële weg zal worden beperkt. Deze leden vroegen zich in dit verband echter af hoe zij de in de memorie van toelichting uitgesproken verwachting van de minister dat enkelvoudige afdoening zal leiden tot een afname van de personeelsbehoefte met 5 à 6 raadsheren moeten plaatsen tegenover de uitspraak van de minister in de memorie van antwoord dat bij de vaststelling van de personele bezetting van deze colleges niet bij voorbaat zal worden uitgegaan van een bepaald quotum van enkelvoudige behandeling en dat pas in de loop der jaren zal moeten blijken in hoeverre van de geschapen mogelijkheid gebruik wordt gemaakt en dus, zo dachten deze leden, de besparing wordt bepaald.

In de door de minister verstrekte cijfers zagen de leden van de C.D.A.-fractie graag een aantal specificaties aangebracht. Zou de minister kunnen aangeven hoeveel van de 730 contentieuze en 2711 volontaire, bij de hoven in '84 aangebrachte familierecht-zaken, in eerste aanleg door de enkelvoudige kamer zijn afgedaan? Kan de minister aangeven in hoeveel van deze zaken eiser of gedaagde in eerste aanleg niet is verschenen? Wil de minister tevens uiteenzetten op welke wijze het aantal van 5 à 6 raadsheren is bepaald waarmee naar zijn in de memorie van toelichting uitgesproken verwachting de personeelsbehoefte bij de hoven zal afnemen als gevolg van de opening van de unus-mogelijkheid in appèl? Moet de minister bij voorbeeld om tot dit getal te kunnen komen niet impliciet een oordeel uitspreken over de ingewikkeldheid c.q. eenvoud van de opgevoerde 730 contentieuze en 2711 volontaire familiezaken die voor deze schatting de basis vormen?

De leden van de S.G.P.-fractie hadden er in dit stadium van de voorbereidende behandeling van dit wetsvoorstel behoefte aan om te verklaren dat zij met een wettelijk gesanctioneerde uitbreiding van het principe van unusrechtspraak in eerste aanleg geen grote moeite hadden, doch dat zij daarentegen wèl ernstige bedenkingen koesterden tegen de, zij het op dit moment beperkte voorstellen tot introductie van de unusrechtspraak in appèlzaken. Wat de principiële aspecten van de bezwaren betreft, verwezen zij naar het door hen betoogde tijdens de plenaire behandeling van wetsvoorstel 19033 in de Tweede Kamer op 23 oktober 1986 (Handelingen blzz. 807 en 808). Ook al strekt het wetsvoorstel wat de unusrechtspraak in appèl betreft zich slechts uit tot de zaken van Boek 1 BW, de principiële bezwaren gelden ook deze beperkte overschrijding van een beginsel.

Hoewel het in het bij de Kamer ingediende voorstel de sporen vertoont van de invloed van het commentaar van de Hoge Raad op het concept-wetsvoorstel, het was deze leden niettemin ook opgevallen dat in de memorie van toelichting niet op bezwaren van algemene aard, zoals door de Hoge Raad naar voren gebracht, is ingegaan. Daarbij doelden deze leden o.a. op het volgende. De Hoge Raad wijst erop dat, als men streeft naar een doelmatiger werkwijze van het rechterlijk apparaat, bedacht moet worden dat collegiaal overleg ook een werkbesparend effect heeft door uitwisseling van kennis en ervaring en deling van de verantwoordelijkheid voor de beslissing. Voorts wijst de Hoge Raad erop dat unusrechtspraak in appèl minder goed past in de personele opbouw van de rechterlijke macht. Ook de verwachting dat voor enkelvoudige rechtspraak in appèl de meest ervaren krachten zouden worden vrijgemaakt is volgens de Hoge Raad niet in overeenstemming met de werkelijkheid te achten. Een ander facet waar de Hoge Raad aandacht voor vraagt, is dat niet zozeer de al dan niet eenvoudige aard van de zaken zèlf van belang is als wel dat de rechtspleging in hoger beroep eigen eisen van proces-techniek stelt en de Hoge Raad verbindt aan deze stelling de vrees dat unusrecht-

spraak in appèl zal leiden tot een toename van het aantal gevallen waarin vernietiging in cassatie en terugverwijzing naar een feitelijke instantie zal moeten plaatsvinden uitsluitend op grond van personele fouten. Deze leden zouden gaarne de reactie van de bewindsman op boven aangehaalde bedenkingen en bezwaren van de zijde van de Hoge Raad vernemen. De leden van de S.G.P.-fractie stelden voorts nog de vraag of het op ruime schaal toepassen van unusrechtspraak in appèl niet het psychologische bezwaar zou kunnen oproepen dat de ene unusrechter zich door de andere unusrechter beoordeeld weet, in het bijzonder als het vrij regelmatig dezelfde personen zou betreffen.

Met een tijdige beantwoording van deze vragen en opmerkingen acht de commissie de openbare behandeling van dit voorstel van wet voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Kosto

De griffier van de commissie,
Van der Knoop